

Total number of printed pages-8

4 (Sem-6/CBCS) HE 5 (IRLL)

2024

COMMERCE

(Honours Elective)

Paper : COM-HE-6056

(Industrial Relations and Labour Laws)

Full Marks : 80

Time : Three hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

1. Answer the following as directed : $1 \times 10 = 10$

তলত দিয়াবোৰৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি উত্তৰ দিয়া :

(a) Industrial relations are not dependent on human resource policies.

(Write True **or** False)

উদ্যোগিক সম্পৰ্ক মানৱ সম্পদ নীতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল নহয়।
(সঁছা নে মিছা লিখা)

(b) Trade Unions are temporary combination between workers and the government.

(Write True **or** False)

Contd.

শ্রমিক সংঘবোৰ হৈছে শ্রমিক আৰু চৰকাৰৰ অস্থায়ী মিলন।

(সঁহা নে মিছা লিখা)

- (c) Collective bargaining is a process of negotiation between the employees and the representatives of the employers.

(Write True or False)

সামূহিক দৰদাম হৈছে নিয়োগকৰ্তা আৰু কৰ্মচাৰীৰ
প্ৰতিনিধিৰ মাজত হোৱা আলোচনাৰ প্ৰক্ৰিয়া।

(সঁহা নে মিছা লিখা)

- (d) Lack of job security is an _____ cause of labour turnover in an organisation.

(Fill in the blank)

চাকৰিৰ সুৰক্ষাৰ অভাৱ এটা সংস্থাত শ্রমিকৰ কৰ্মস্থান
পৰিৱৰ্তনৰ এটা _____ কাৰণ। (খালী ঠাই পূৰ কৰা)

- (e) A domestic enquiry is an internal investigation conducted by the _____ to address issues that arise during employment.

(Fill in the blank)

ঘৰুৱা তদন্ত হৈছে _____ নিয়োগৰ সময়ত উদ্ভৱ হোৱা
সমস্যাসমূহৰ সমাধানৰ বাবে কৰা আভ্যন্তৰীণ তদন্ত।

(খালী ঠাই পূৰ কৰা)

- (f) A lockout without proper notice is legal.

(Write True or False)

সঠিক জাননী অবিহনে লকআউট বৈধ।

(সঁহা নে মিছা লিখা)

- (g) Who among the following is known as the father of trade union movement in India ? (Choose the correct answer)

তলত উল্লেখ কৰা সকলৰ ভিতৰত কোন জন ব্যক্তি ভাৰতৰ
ট্ৰেড ইউনিয়ন আন্দোলনৰ জনক হিচাপে পৰিচিত?

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা)

- (i) Bal Gangadhar Tilak

বাল গংগাধৰ তিলক

- (ii) N. M. Lokhande

এন. এম. লোখাণ্ডে

- (iii) Wadia

ৱাডিয়া

- (iv) None of the above

ওপৰৰ এটাও নহয়

- (h) A strike or lockout is illegal when it is commenced in contravention of section _____ of the Industrial Disputes Act, 1947.

(Fill in the blank)

১৯৪৭ চনৰ ঔদ্যোগিক বিবাদ আইনৰ _____ নং ধাৰা
উলংঘা কৰি ধৰ্মঘট বা লকআউট আৰম্ভ কৰিলে ই অবৈধ।

(খালী ঠাই পূৰ কৰা)

- (i) Workers' participation in management is an important form of non-financial incentive to the workers.

(Write True or False)

পৰিচালনাত শ্ৰমিকৰ অংশগ্ৰহণ শ্ৰমিক সকলৰ বাবে
অবিভীয়া উদগনিৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ৰূপ।

(সঁহা নে মিছা উল্লেখ কৰা)

- (j) Mention the principal organs of the ILO.
ILO ৰ প্ৰধান অংগসমূহ উল্লেখ কৰা।

2. Answer the following in brief : $2 \times 5 = 10$

তলত দিয়াবোৰৰ চমুকৈ উত্তৰ দিয়া :

- (a) State two distinct features of industrial relations.

উদ্যোগিক সম্পৰ্কৰ দুটা নিৰ্দিষ্ট বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা।

- (b) Why does an individual join a trade union ?

এজন ব্যক্তিয়ে শ্ৰমিক সংঘ এটাত কিয় যোগদান কৰে ?

- (c) What are the reasons of misconduct or indiscipline in an organisation ?

এটা সংস্থাত অসৎ আচৰণ বা অনুশাসনহীনতাৰ কাৰণ কি ?

- (d) Define 'Industrial Dispute' under the Industrial Disputes Act, 1947.

উদ্যোগিক বিবাদ আইন ১৯৪৭ৰ অধীনত 'উদ্যোগিক
বিবাদ'ৰ সংজ্ঞা দিয়া।

- (e) Discuss briefly the different stages of workers' participation in management.

পৰিচালনাত শ্ৰমিকৰ অংশগ্ৰহণৰ বিভিন্ন পৰ্যায়ৰ বিষয়ে
চমুকৈ আলোচনা কৰা।

3. Answer the following questions in short : (any four)
 $5 \times 4 = 20$

তলত দিয়াবোৰৰ উত্তৰ লিখা : (যিকোনো চাৰিটা)

- (a) Explain the role of employer and the State in maintaining smooth industrial relations.

সুস্থ উদ্যোগিক সম্পৰ্ক বজাই ৰাখাত নিয়োগকৰ্তা আৰু
ৰাষ্ট্ৰৰ ভূমিকা বৰ্ণনা কৰা।

- (b) Briefly explain the situations under which the Registrar of Trade Unions may cancel the registration of a Trade Union.

ট্ৰেড ইউনিয়নৰ পঞ্জীয়কে ট্ৰেড ইউনিয়নৰ পঞ্জীয়ন বাতিল
কৰিব পৰা পৰিস্থিতিৰ বিষয়ে চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

- (c) Explain briefly the reasons for failure of Works Committees.

কৰ্মসমিতিসমূহৰ বিফলতাৰ কাৰণসমূহ চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

- (d) Explain the reasons of employee absenteeism.

কৰ্মচাৰীৰ অনুপস্থিতিৰ কাৰণসমূহ বুজাই লিখা।

- (e) Discuss the conditions of layoff under the Industrial Disputes Act, 1947.

উদ্যোগিক বিবাদ আইন ১৯৪৭ৰ অধীনত চাকৰিচ্যুতিৰ
চৰ্তসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

- (f) Discuss briefly the provisions of the Industrial Disputes Act, 1947 in regard to closure of an undertaking.

এটা উদ্যোগ বন্ধ কৰাৰ সন্দৰ্ভত উদ্যোগিক বিবাদ আইন ১৯৪৭ৰ বিধানসমূহৰ বিষয়ে চমুকৈ আলোচনা কৰা।

4. Answer **any four** of the following questions :
10×4=40

তলত দিয়া প্ৰশ্নবোৰৰ যিকোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) Discuss the various objectives of industrial relations and the factors affecting it in the changing environmental conditions. 5+5=10

উদ্যোগিক সম্পৰ্কৰ বিভিন্ন উদ্দেশ্য আৰু পৰিৱৰ্তিত উদ্যোগিক পৰিৱেশৰ পৰিস্থিতিত ইয়াক প্ৰভাৱিত কৰা কাৰকসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

- (b) Discuss the origin and growth of Trade Unions in India.

ভাৰতত ট্ৰেড ইউনিয়নৰ উৎপত্তি আৰু বিকাশৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

- (c) Briefly explain the various types of collective bargaining in an industrial setup. Discuss the essential conditions for successful collective bargaining.

2+8=10

উদ্যোগিক পৰিৱেশত বিভিন্ন ধৰণৰ সামূহিক দৰদামৰ বিষয়ে চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা। সফল সামূহিক দৰদামৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় চৰ্তসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

- (d) Discuss the evolution of industrial relations in India.

ভাৰতত উদ্যোগিক সম্পৰ্কৰ বিৱৰ্তনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

- (e) Explain the distinct features of the Industrial Employment (Standing Orders) Act, 1946. Also discuss the matters to be presented in the draft standing orders by the employees.

5+5=10

উদ্যোগিক কৰ্মসংস্থান (স্থায়ী আদেশ) আইন, ১৯৪৬ৰ সুকীয়া বৈশিষ্ট্যসমূহ ব্যাখ্যা কৰা। লগতে নিয়োগ কৰ্তা সকলে স্থায়ী আদেশৰ খচৰাত উপস্থাপন কৰিব লগীয়া বিষয়সমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

- (f) Explain the meaning of 'grievance'. In the context of industrial relations, discuss the appropriate procedure that can be adopted for grievance handling.

2+8=10

ওজৰ আপত্তিৰ অৰ্থ বুজাই লিখা। উদ্যোগিক সম্পৰ্কৰ প্ৰেক্ষাপটত ওজৰ আপত্তি নিষ্পত্তিৰ বাবে গ্ৰহণ কৰিব পৰা উপযুক্ত পদ্ধতিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

- (g) Discuss the issue of multiplicity of Trade Unions in the Indian scenario. Also explain the provisions for recognition of Trade Union as guided by the Trade Unions Act, 1926. 5+5=10

ভাৰতীয় পৰিস্থিতিত ট্ৰেড ইউনিয়নৰ বহুত্বৰ বিষয়টো আলোচনা কৰা। লগতে ট্ৰেড ইউনিয়ন আইন ১৯২৬ৰ দ্বাৰা নিৰ্দেশিত ট্ৰেড ইউনিয়নক স্বীকৃতি দিয়াৰ বিধানসমূহ ব্যাখ্যা কৰা।

- (h) What are the various provisions of safety of workers under the Factories Act, 1948 ? Explain.

কাৰখানা আইন, ১৯৪৮ৰ অধীনত শ্ৰমিকৰ সুৰক্ষাৰ বিভিন্ন বিধানসমূহ কি কি? ব্যাখ্যা কৰা।